

Beredskabsplan

Handleguide til håndtering af bekymringssager
vedrørende æresrelaterede konflikter og negativ social
kontrol.

Hvem er beredskabsplanen for?

Denne handleguide er henvendt til myndighedsrådgivere, lærere, pædagoger, uddannelsesvejledere, skolesundhedsplejerskere, gadeplansmedarbejdere, virksomhedskonsulenter, sundhedsfagligt personale samt øvrige medarbejdere med direkte borgerkontakt med voksne samt børn og unge.

Guiden henvender sig til disse medarbejdergrupper, da de i deres arbejde med børn, unge og voksne kan støde på sager, hvor der er bekymring for æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol.

Guiden har til formål at gøre det lettere for dig som fagperson at handle korrekt og hensigtsmæssigt. Den klæder dig på til at genkende, handle på og samarbejde i konkrete sager, hvor der er bekymring for, at en borger oplever negativ social kontrol i forbindelse med en æresrelateret konflikt.

Hvorfor denne beredskabsplan?

Negativ social kontrol involverer ofte komplekse problemstillinger, og som fagperson kan det være svært at vurdere, hvornår og hvordan du skal handle på din bekymring.

Som udgangspunkt gælder dog altid, at du forholder dig til tegn på mistriksel. Det er mistanken eller bekymringen om mistriksel, du som fagperson skal reagere på. Guiden er et supplement til de handlingsplaner og vejledninger vedrørende bekymringer for f.eks. barnets trivsel, der allerede findes på dit arbejdsområde. Der kan nemlig være forhold i sager om negativ social kontrol og æresrelaterede konflikter, du som fagperson skal være særligt opmærksom på. Med denne handleguide får du konkrete handlingsanvisninger samt vejledning til, hvor du kan søge rådgivning og sparring for at kvalificere din bekymring.

Det er Horsens Kommunes målsætning at styrke håndteringen af akutte æresrelaterede sager samt den forebyggende indsats gennem en tydelig beskrivelse af arbejdsgangen på tværs af sektioner og arbejdsområder, så sammenhængen styrkes fra f.eks. den enkelte skole eller ungdomsklub til kommunalt ledelsesniveau.

Hvem er ansvarlig for beredskabsplanen?

Denne beredskabsplan er udarbejdet i løbet af 2020 af en arbejdsgruppe, der går på tværs af familieafdeling, ungdomscenter, jobcenter, og det boligsociale område. Arbejdsgruppen mødes halvårligt for at diskutere arbejdet med æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol. I den forbindelse opdateres beredskabsplanen når dette vurderes nødvendigt. Hvert medlem af arbejdsgruppen repræsenterer sit område og har ansvaret for løbende implementering, som evalueres ved de halvårlige møder. Arbejdsgruppen referer løbende til en styregruppe på chefniveau, der godkender beredskabsplanen samt bistår dens implementering.

Styregruppens sammensætning:

- Direktørerne fra Velfærd og Sundhed og Uddannelse og Arbejdsmarked
- Chefer fra Familie og forebyggelse; Skole; Dagtilbud
- Relevante afdelingsledere

Arbejdsgruppens sammensætning:

Signe Lauenblad, Boligsocial medarbejder, Børn unge og familier, Bo trivsel,

Berith Vestergaard, Faglig koordinator, Jobcenter

Marie Østergaard, Uddannelsesrådgiver, Ungdomscentret

Mette Sekkelsten, Familierådgiver, Etnisk Familieteam

Tine Hvam Sørensen, Teamkoordinator, Etnisk Familieteam

Andreas Gadeberg Nielsen, Projektkoordinator, Fællesskaber på tværs: partnerskaber mod negativ social kontrol.

Første udkast til beredskabsplan er udarbejdet af Fællesskaber på Tværs, der ligeledes har nedsat arbejdsgruppen og bistået med indledende implementering og personaleopkvalificering på det æresrelaterede område. *Fællesskaber på Tværs* er forankret på tværs af *Etnisk familieteam (familie og forebyggelse)* og *Bo Trivsel* (Det boligsociale kontor i Horsens) og er et forebyggelsesprojekt finansieret af SIRI, Styrelsen for International Rekruttering og Integration, gennem puljen 'etablering af partnerskaber mod negativ social kontrol'. Projektet løber indtil udgangen af 2020 og vil i denne periode udarbejde beredskabsplanen og forankre indsatsen for forebyggelse af æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol yderligere. Efter projektperioden har arbejdsgruppen ansvaret for løbende opdatering, udvikling og implementering af beredskabsplanen. SIRIs rejsehold yder løbende sparring og støtte til implementering.

Der kan løbende peges på nye medlemmer af arbejdsgruppen hvis det vurderes relevant.

Hvad er negativ social kontrol og æresrelaterede konflikter?

Negativ social kontrol omhandler handlinger, styring, kontrol eller sanktioner, der i væsentlig grad hæmmer eller begrænser den enkeltes livsudfoldelse, adfærd, valg og rettigheder. Det kan f.eks. være kontrol eller restriktioner i forhold til livsstil, fritidsaktiviteter, sociale relationer, valg af ægtefælle eller retten til at bestemme over sin egen krop. Det kan få konsekvenser for den enkelte i form af f.eks. manglende frihed og lighed samt deltagelse i skole- og fritidsaktiviteter. Negativ social kontrol udøves primært af familien men også af de unge selv. De unge kan dermed komme i en dobbeltposition som værende udsat for negativ social kontrol og udøve den. Negativ social kontrol opleves ofte i relation til æresrelaterede konflikter. Ved en æresrelateret konflikt forstås en konflikt, som knytter sig til opfattelsen i en familie af, at et familiemedlem har krænket familiens ære. Kontrollen er således møntet på at opretholde storfamiliens status og defineres som negativ, når den skaber mistrivsel.

Negative social kontrol er altså en metode til opretholdelse af familiens ære, som i væsentlig grad suspenderer den enkeltes ret til selv- og medbestemmelse over eget liv. Negativ social kontrol kan også have andre bagvedliggende motiver end ære, men der er en signifikant sammenhæng mellem hensynet til familien og negativ social kontrol (Als research 2018 s. 20). Æren er ofte særligt tæt knyttet til den unge kvindes seksualitet, som skal kontrolleres, så den unge bevarer sin ærbarhed. En krænkelse af familiens ære kan f.eks. opstå i tilfælde, hvor et familiemedlem ønsker at uddanne sig, være aktive på arbejdsmarkedet, flytte hjemmefra, søge skilsmisse eller har valgt en partner i modstrid med familiens ønsker og traditioner.

Æreskodekset gælder kun i nogle familier, og det er ikke knyttet til bestemte religioner eller kulturer. Alle parter i en æresrelateret konflikt vil ofte føle sig pressede, hvad end de hovedsageligt er udøvere eller ofre. Mange vil opleve at have en dobbeltrolle, hvor de føler, at de selv bliver kontrolleret samtidig med, at de føler sig presset eller tvunget til at udøve kontrol over andre. Dette kan f.eks. komme til udtryk hos søskende, der har til opgave at overvåge hinanden og vil ofte indbefatte løgne, rygtespredning og sladder som strategier til at pege skyld og skam væk fra sig selv og dermed skabe små frirum.

Negativ social kontrol i forhold til æresrelaterede sager findes i vidt forskellige grader. I den mindst alvorlige ende finder vi f.eks. unge der ikke må deltage i ikke-kønsopdelte aktiviteter. I den helt alvorlige ende ses tvangsægteskab og i sjældne tilfælde æresdrab. Dette kontinuum betyder ikke at der er tale om en glidebaneeffekt, hvor det ene automatisk leder til det andet. Det skal nærmere forstås således, at det er forskellige grader af restriktioner eller tvang med lignende slægtskabsdynamikker og formål i forhold til opretholdelse af storfamiliens status og ære. Æresrelaterede konflikter involverer ofte andre end kun den nærmeste familie i hjemmet og kan involvere transnationale netværk, hvor forventninger til efterlevelse af bestemte familietraditioner har indflydelse på tværs af landegrænser. Negativ social kontrol finder ofte sted i afgrænsede miljøer som f.eks. boligområder hvor beboerne overvåger om andre beboere lever op deres ideer om hvad æreskodekset indebærer.

Negativ social kontrol og æresrelaterede konflikter kommer ofte til udtryk ved, at personen ændrer adfærd. Det kan f.eks. være ved at blive mere indadvendt, have højere fravær fra skole, uddannelse og fritidsaktiviteter, har problemer med at koncentrere sig, er tavs, føler sig trist og hjælpeløs og viser tegn på selvdestruktiv adfærd.

Relevant lovgivning

Serviceoven

§2 og §52 finansiering af en hjemrejse til en ung under 18 år, der opholder sig ufrivilligt i udlandet på grund af en æresrelateret konflikt.

§12a Handleplaner for voksne udsat for æresrelaterede konflikter: Som kommunal medarbejder er man forpligtet til oplyse voksne, der udsættes for æresrelaterede konflikter om muligheden for at få udarbejdet en handleplan.

§ 49b: Politiet, anklagemyndigheden og kommunale myndigheder, der løser opgaver inden for området for udsatte børn og unge, kan udveksle personoplysninger om et barn eller en ung, hvis udvekslingen anses for nødvendig for at forebygge overgreb mod børn og unge.

§ 50 stk. 3 og §155a stk. 2: Giver mulighed for at holde en børnesamtale uden forældrenes/værgens samtykke. Samtalen kan finde sted uden samtykke fra forældremyndighedens indehaver og uden dennes tilstedeværelse, når hensynet til barnets eller den unges bedste taler herfor.

§109-110 midlertidigt ophold: Kommunen skal tilbyde midlertidigt ophold i boformer til personer med særlige sociale udfordringer, der gør at de ikke kan opholde sig i egen bolig, f.eks på grund af vold, trusler og familiekonflikter.

§146 tilsynspligt: Som kommune har man pligt til at være opsøgende og føre tilsyn med børn under 18 år.

§153 skærpet underrettningspligt: Som offentligt ansat er man forpligtet til underrette kommunen hvis man er bekymret for et barn eller en ungs trivsel og udvikling. Denne forpligtelse går forud for tavshedspligten.

Straffeloven

§215a: Forældre der sætter deres børns sundhed eller udvikling i alvorlig fare gennem udlandsophold, f. eks i forbindelse med genopdragelses rejser, kan straffes med op til 4 år. Loven trådte i kraft 1. januar 2019

§243 Psykisk vold: Hvis man som forælder, ægtefælle eller anden pårørende,

som tilhører eller har (haft) nær tilknytning til husstanden, udsætter en anden for groft, nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd med henblik på at styre den anden, kan man straffes med bøde eller op til 3 års fængsel. Loven trådte i kraft 1. april 2019

§260 Ulovlig tvang: Tvang er i udgangspunktet ulovligt ifølge dansk lovgivning. F.eks. kan det at tvinge nogen til at indgå et ægteskab straffes med op til 4 års fængsel.

§264b forbud mod uberettiget overvågning via GPS: Hvis man uberettiget ved hjælp af en GPS eller et andet lignende apparat registrerer en andens færden, kan man straffes med bøde eller op til 6 års fængsel.

Forvaltningsloven

§19: Kan en part ikke antages at være bekendt med, at myndigheden er i besiddelse af bestemte oplysninger om en sags faktiske grundlag eller eksterne faglige vurderinger, må der ikke træffes afgørelse, før myndigheden har gjort parten bekendt med oplysningerne eller vurderingerne og givet denne lejlighed til at fremkomme med en udtalelse. Det gælder dog kun, hvis oplysningerne eller vurderingerne er til ugunst for den pågældende part og er af væsentlig betydning for sagens afgørelse. Myndigheden kan fastsætte en frist for afgivelsen af den nævnte udtalelse.

Stk 2 - Bestemmelsen i stk. 1 gælder ikke, hvis

1. det efter oplysningernes eller vurderingernes karakter og sagens beskaffenhed må anses for ubetænkeligt at træffe afgørelse i sagen på det foreliggende grundlag,
2. udsættelse vil medføre overskridelse af en lovbestemt frist for sagens afgørelse,
3. partens interesse i, at sagens afgørelse udsættes, findes at burde vige for væsentlige hensyn til offentlige eller private interesser, der taler imod en sådan udsættelse,

4. parten ikke har ret til aktindsigt efter reglerne i kapitel 4 med hensyn til de pågældende oplysninger,
5. den påtænkte afgørelse vil berøre en videre, ubestemt kreds af personer, virksomheder m.v., eller hvis forelæggelsen af oplysningerne eller vurderingerne for parten i øvrigt vil være forbundet med væsentlige vanskeligheder, eller
6. der ved lov er fastsat særlige bestemmelser, der sikrer parten adgang til at gøre sig bekendt med grundlaget for den påtænkte afgørelse og til at afgive en udtalelse til sagen, inden afgørelsen træffes.

CPR-loven

§6: Politiet kan iværksætte særlig adressebeskyttelse for en borger, som udsættes for trusler mod sin person i forbindelse med æres- eller samlivsrelaterede konflikter.

Målgruppen

Det er i sær minoritetsetniske unge der oplever negativ social kontrol, og det er de 15-17-årige, der oplever den største grad af begrænset selvbestemmelse sammenlignet med de 18-29-årige. Både mænd og kvinder kan være udsat for og involverede i æresrelaterede konflikter, hvor negativ social kontrol ofte ses som reguleringsmekanismen i forhold til familiens ære. Unge piger med etnisk minoritetsbaggrund er den mest udsatte gruppe og oplever mindst grad af med- og selvbestemmelse (Als research 2018). Denne overvægt af piger og kvinder, som er ofre for æresrelaterede konflikter, har dog medvirket en tendens til at overse særligt unge mænds sårbarheder (Als 2019). Mødre opleves desuden ofte som de væsentligste udøvere af kontrollen i familien, da de ofte vil stå med det primære ansvar for opdragelsen (Børns Vilkår 2019).

Homoseksuelle unge og unge der på anden vis opfattes af familien som afvigende fra den heteroseksuelle norm er desuden særlig udsatte og har ofte oplevet æresrelateret psykisk og fysisk vold (Als 2019 s 46).

Minoritetsetniske voksne kan også være udsat for æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol. Æresrelateret negativ social kontrol kan også her være årsag til mistriivsel og manglende selvbestemmelse i forhold til omgangskreds og social liv, samt manglende mulighed for inklusion i civilsamfundet. Det spiller også en stor rolle i forhold til adgang til uddannelse og arbejde. Negativ social kontrol er påvist som en væsentlig barrierer for ikke vestlige kvinders inklusion på arbejdsmarkedet.

Udfordringer og omfang

De kendte æresrelaterede sager i Horsens Kommune har oftest haft unge kvinders seksualitet og ærbarhed som omdrejningspunkt. Derfor vurderes det at være centralt at sætte ind med et forebyggende fokus i forhold til unge piger, der i de tidlige teen age år oplever restriktioner og begrænsninger i deres livsudfoldelse, f.eks. i forhold til deltagelse i aktiviteter med deltagelse af det modsatte køn såsom idræt, svømning eller hytteture. Det tidlige forebyggende arbejde, også inden eventuelle underretninger, kan med fordel håndteres i gruppeforløb organiseret på tværs af skoler, ungdomsklubber, familieafdelingen, jobcenter, ungdomscenter og øvrige relevante aktører.

Sammenlignes sagstallene for negativ social kontrol i Etnisk Familieteam for første halvdel af 2019 med anden halvdel af 2019, ses en markant stigning i sagstallet. Denne stigning kan skyldes et øget fagligt fokus på tværs af kommunen, der betyder at flere af denne type sager underrettes på, men også et øget fokus på hvilken rolle æresrelaterede dynamikker og negativ social kontrol spiller i kendte sager. Der regnes desuden med store mørketal på det æresrelaterede område, og det må forventes, at øget fokus i en periode vil medføre en stigning i sagstallet. Derfor er det centralt at vores fælles arbejdsgange og måder at samarbejde på udvikler sig i takt med denne stigning. Stigningen i antallet af æresrelaterede sager afspejler desuden en stigning på nationalt plan. RED Rådgivning har eksempelvis oplevet en stigning i henvendelser fra 80 i 2002 til 1385 i 2018.

Organisering af beredskab

Sagsflow i bekymringssager under 18 år

- 1) Frontpersonale kontakter nærmeste leder.
- 2) Nærmeste leder kontakter familieafdelingen
- 3) Familieafdelingens frontteam kategoriserer sagen og sender den til fællessagen i Etnisk Familieteam – Ved tvivlsspørgsmål kontaktes teamkoordinator i Etnisk Familieteam
- 4) Myndighedsrådgiver koordinerer indsatsen, kontakter evt. politi og har ansvaret for kontakten til krisecenter, herunder RED safe house og foretager sikkerhedsvurdering.

Sagsflow i bekymringssager over 18 år

- 1) Frontpersonale kontakter nærmeste leder
- 2) Nærmeste leder kontakter Ungdomscentret
- 3) Indgangen i ungdomscentret vurderer hvor sagen hører til.
- 4) Er borger fyldt 30 år kontaktes relevant faglig koordinator i jobcenter
- 5) Faglig koordinator i jobcenter kan involvere koordinator i etnisk familieteam for sparring og evt. oprettelse af fælles sag.
- 6) Henvendelser fra eller vedrørende 18-29-årige bliver i ungdomscentret. I forbindelse med råd og vejledningssamtaler og visitationssamtaler kan repræsentant fra etnisk familieteam inviteres med til vurdering af risiko.

Relevant myndighedsrådgiver har ansvaret for at tilbyde borgeren udarbejdelse af en handleplan, jf. SEL §12a.

Myndighedsrådgiver har ansvaret for, i samråd med nærmeste leder og team, at undersøge hvilke nationale og lokale aktører det er relevant at inddrage i den enkelte sag.

Til denne beredskabsplan knytter sig tre actioncards der beskriver bekymringstegn og handlemuligheder for henholdsvis myndighed under 18, myndighed over 18 og frontpersonale, både under og over 18 år.

Frontpersonale

Frontpersonale er alle, der er i kontakt med børn, unge og voksne i deres arbejde og gælder desuden også frivillige. På børn- og ungeområdet kan det f.eks. være skolelærere, pædagoger, SSP-medarbejdere,

boligsociale medarbejdere, frivillige i sportsforeninger, undervisere på ungdomsuddannelser. På voksenområdet kan det være undervisere, f.eks. på sprogskole, VUC og ungdomsuddannelser.

Frontpersonale, der oplever tegn på, eller har mistanke om, at et barn eller ung under 18 år er udsat for negativ social kontrol eller æresrelaterede konflikter, bør først og fremmest tage kontakt til nærmeste leder. Aftal med nærmeste leder, hvordan I går i dialog med barnet/den unge, uden at kontakte forældrene. Vær åben, nysgerrig og giv plads. Det er vigtigt, at lytte til barnet/den unge og tager dennes bekymringer alvorligt.

Herefter skal der rettes kontakt til frontteamet i familieafdelingen, Horsens Kommune (telefonisk kontakt anbefales).

76 29 34 00

familieafdelingen@horsens.dk

I sager med børn og unge under 18 år med ikke vestlig oprindelse visiterer frontteamet sagen til Etnisk Familieteam, der fordeler sagen intern og tilkobler en myndighedsrådgiver

Er borgeren over 18 år kontaktes ungdomscentrets indgang:

76 29 30 80

Åbningstider:

Man-ons: 8.30-15.30

Tors: 8.30-17.00

Fre: 8.30-13:30

Sikkerhed og særlige opmærksomhedspunkter

Vær opmærksom på at hvis familien får kendskab til eller fornemmelse af, at myndighederne er inddraget i sagen, vil nogle familier meget hurtigt forsøge at løse konflikten selv, hvilket kan være til skade for barnet eller den unge. Familiens kendskab til myndighedernes involvering kan derfor eskalere konflikten og på meget kort tid markant øge den trussel, som barnet/den unge er udsat for. Derfor, kontakt ikke familien når I underretter i sager med bekymring for negativ social kontrol og æresrelaterede konflikter.

I Horsens Kommune anvendes Patriark-sikkerhedsvurderinger. Rådgivere i Etnisk Familieteam samt øvrige samarbejdspartnere er certificerede i Patriark.

Myndighedsrådgiver vurderer i samråd med leder, hvorvidt og hvornår i sagsforløbet at politiet involveres. Det er vigtigt at indsatsen koordineres på tværs af myndighedsrådgiver og politi.

Kontaktinformationer - Nationale aktører

RED Rådgivning (tidligere Etnisk Ung)

<https://red-center.dk/raadgivning/for-unge>, tlf. 70 27 76 86 (hele døgnet)

Tilbyder rådgivning om æresrelaterede konflikter til unge, forældre og fagfolk.

RED Rådgivning tilbyder rådgivning, konfliktmægling, psykologhjælp mv. til de unge, herunder en (anonym) hotline samt professionel sparring og konsulentbistand til fagfolk, der arbejder med etniske minoritetsunge, som er udsat for pres, kontrol eller tvang fra familien.

Red Safehouse

www.red-safehouse.dk, tlf. 45 11 78 00 (hele døgnet)

RED (Rehabiliteringscenter for etniske unge i Danmark) giver længerevarende ophold, beskyttelse og behandling til enlige unge og par uden børn, der er truet af tvangsægteskaber og/eller æresrelateret vold. Centret tilbyder et sikkert sted at bo og hjælp til at starte et liv på egne ben.

Børns Vilkår

Tlf. 116 111 (alle dage kl. 11.00-23.00, nattelinde ml. 23.00-02.00)

Gratis og anonym rådgivning til børn via både telefon, sms, chat eller igennem en brevkasse. Rådgiverne kan også tilbyde en professionel bisidder til de børn, som ringer til BørneTelefonen, og som har brug for hjælp i mødet med den offentlige forvaltning.

MÆRK (app)

Find MÆRK-appen til iPhone i App Store eller til Android i Google Play

App'en giver oplysninger om æresrelaterede konflikter. MÆRK henvender sig dels til unge og dels til fagpersoner, der møder de unge og deres familier i deres daglige virke. MÆRK indeholder informationer om æresrelaterede konflikter, herunder rettigheder, handlemuligheder samt støtte- og vejledningmuligheder.

Sikkerhedskonsulenterne, Region Midt

Bettina Graasbøl: bgra@aarhus.dk, tlf.: 41 87 20 49

Heidi Breinholt: brhei@aarhus.dk, tlf.: 41 87 26 18

Tilbyder generel sparring og rådgivning i konkrete sager vedr. negativ social kontrol og æresrelaterede konflikter. Sikkerhedskonsulenterne kan inddrages helt konkret, hvor de deltager i møder med barnet/den unge. Dette skal selvfølgelig altid være i overensstemmelse med barnet/den unges ønske.

Exitcirklen

Exitcirklen Jylland: +45 42 43 09 46 aarhus@exitcirklen.dk

Tilbyder rådgivning og samtalegrupper for psykisk voldsramte

[Link til Exitcirklen, der tilbyder rådgivning og samtale for psykisk voldsramte](#)

Sabaah

snak@sabaah.dk tlf: [33 23 20 00](tel:33232000) (torsdage, kl.18-20)

Forening for homo-, bi- og transseksuelle med anden etnisk baggrund end dansk.

Tilbyder anonym rådgivning og samværd i foreningens café i Aarhus.

[Link til Sabaah. Forening for homo-, bi- og transseksuelle med anden etnisk baggrund end dansk.](#)

Udenrigsministeriets vagttjeneste/Borgerservice. (ufrivilligt udenlandsophold)

Tlf.: 33 92 11 12 (døgntelefon)

Udlændingestyrelsens vejledningstjeneste (arrangerede ægteskaber)

Tilbyder vejledning for unge under 24 år, som risikerer tvangsægteskab eller arrangeret ægteskab, der ikke fuldt ud indgås efter eget ønske.

Tlf.: 70 26 28 18 (åben fra 9-15 på alle hverdage)